

ZUZANNA SALAWA

Uniwersytet Rzeszowski
ORCID: 0009-0009-3534-7454
zuzias2003@interia.pl

„Wiedzowa siatka wzajemnych zależności” – koszmar nauczycieli czy uczniów?

Streszczenie

Artykuł ukazuje obecność integracji wewnątrzprzedmiotowej na języku polskim, zgodnie z teorią prof. Henryka Kurczaba, konkretnie w pisaniu wypracowań maturalnych. Udowodniono w nim, że aby pogłębić interpretację danego tekstu, konieczne jest zastosowanie kontekstów interpretacyjnych. Jako przykład przedstawiony został szkic interpretacji porównawczej wierszy: *Wspomnienie* Juliana Tuwima i Józefa Barana, o takim samym tytule. Napisany został on zgodnie z wymaganiami maturalnymi, obowiązującymi od 2015 r. (tzw. stara formuła). Wykorzystano w nim konteksty literackie, kulturowe, filozoficzne oraz wiedzę przyrodniczą, co wiąże się z powstaniem „wiedzowej siatki wzajemnych zależności”. W ten sposób wyjaśniono zjawisko integracji tekstów i kontekstów występujące w interpretacji tekstu poetyckiego, a także w interpretacji porównawczej. Dodatkowo, przeprowadzone zostały badania, wśród absolwentów szkół średnich piszących maturę w „starej formule”. Zbadano między innymi, czy interpretacja była wybierana przez nich chętnie i co wpłynęło na ich decyzję. Zapytani zostali także o to, czy interpretacja tekstów na użytek własny jest dla nich interesująca.

Słowa kluczowe: interpretacja, matura 2015, integracja wewnątrzprzedmiotowa, integracja międzyprzedmiotowa

I

Nauczanie języka polskiego samo w sobie jest działaniem interdyscyplinarnym. Łączy ono bowiem naukę o języku z literaturoznawstwem. Jak słusznie zauważył Henryk Kurczab, aby w pełni nauczyć tego przedmiotu, powinno się integrować oba działy ze sobą (integracja wewnątrzprzedmiotowa)¹. Na samo literaturoznawstwo składa się między innymi teoria literatury, która w takim wła-

¹ H. Kurczab, *Teoria nauczania integrującego w praktyce polonistycznej* [w:] *Wybrane zagadnienia edukacji polonistycznej*, Rzeszów 2002.

śnie ujęciu pełni formę łącznika między nauką o literaturze z językoznawstwem, ponieważ, jak zauważają Danuta Hejda i Elżbieta Mazur: „Traktując dzieło literackie jako określoną strukturę językową, zdajemy sobie sprawę, że każdy element tejsze struktury pełni określoną funkcję artystyczną, stąd aby prawidłowo odczytać utwór, konieczne jest rozumienie jego warstwy językowej”². Integracja, według słownika pod red. W. Doroszewskiego, to „proces integrowania się, tworzenia się całości z drobnych części; scalenie”³. Realizacja tej definicji podczas lekcji języka polskiego to logiczne powiązania między różnymi treściami. Na takim właśnie jej rozumieniu jest budowana, wymagana na maturze z języka polskiego na poziomie podstawowym, analiza i interpretacja dzieł poetyckich, a także wymagana na poziomie rozszerzonym interpretacja porównawcza (formuła egzaminu od 2015 r.). Warto również wspomnieć, że sama analiza powinna być ściśle połączona z interpretacją, co zauważył między innymi Janusz Sławiński w pracy *O problemach „sztuki interpretacji”*⁴. Dodatkowo, aby zrozumieć pełny sens utworu literackiego, powinno odczytać się go w różnych kontekstach, np. kulturowym, historycznoliterackim czy filozoficznym. Wskazanie przynajmniej dwóch z nich w pracy gwarantuje maturzystom uzyskanie pełnej liczby punktów w kategorii B – uzasadnienie stanowiska⁵. Sensem interpretacji porównawczej, pracy na poziomie rozszerzonym, jest właśnie porównanie, próba zintegrowania ze sobą dwóch wierszy, dostrzeżenie płaszczyzn, na których poziomie w czym oba teksty są do siebie podobne, a czym się różnią.

Jako przykład można sięgnąć po wiersze Juliana Tuwima i Józefa Barana. Podstawą ich zestawienia jest taki sam tytuł – *Wspomnienie*. Co prawda, najczęstszym sposobem pisania takiej pracy jest interpretacja równoległa, Centralna Komisja Egzaminacyjna (CKE) dopuszcza jednak interpretację tekstów jednego po drugim, jeśli po nich nastąpi porównanie lub interpretacja drugiego tekstu będzie skonstruowana na zasadzie odniesień do poprzedniego⁶. Porównanie zaproponowanych wierszy napisane w taki sposób mogłoby wyglądać następująco.

We wstępie maturzysta napisałby, czym są wspomnienia, a następnie zauważył, że wiersze łączy ten sam tytuł oraz tematyka. Następnie przeszedłby do analizy i interpretacji wiersza Juliana Tuwima, pamiętając, że oba te komponenty muszą być ze sobą połączone. Powinien dostrzec, że mimozy to element kluczowy wiersza, powracający w kolejnych zwrotkach. Staje się on bodźcem

² D. Hejda, E. Mazur, *Z teorii i praktyki nauczania integrującego* [w:] *Problemy integracji i zagadnienia aksjologiczne w edukacji polonistycznej*, Rzeszów 2012.

³ *Integracja* [w:] *Słownik języka polskiego*, red. W. Doroszewski, <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/integracja;5434983.html> [29.08.2023].

⁴ J. Sławiński, *O problemach „sztuki interpretacji”* [w:] tegoż, *Miejsce interpretacji*, Gdańsk 2006.

⁵ *Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015*, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Informatory/2015/Język-polski.pdf [16.04.2023].

⁶ Centralna Komisja Egzaminacyjna, *Interpretacja porównawcza*, https://www.youtube.com/watch?v=_56y_Xq_DAc [29.08.2023].

do wzbudzenia w „ja” lirycznym wspomnień, a także wprowadza swego rodzaju kompozycję klamrową. Jeśli maturzysta posiadałby wiedzę przyrodniczą, mógłby wykazać „pomyłkę” autora wiersza. To żółte kwiaty nawłoci można znaleźć na polach, gdy symbolizują zbliżającą się jesień, a mimoza to roślina kwitnąca na różowo, hodowana w domach, ponieważ nie jest przystosowana do polskiego klimatu. Mógłby też wyjaśnić, że Tuwim po prostu skorzystał z ówczesnej ludowej nazwy tego kwiatu i stąd ta nieścisłość⁷. Takie wtrącenie mogłoby być ciekawym pogłębieniem interpretacji. Piszący powinien zauważyć także regularność wiersza oraz jego rytmiczność, która została wykorzystana przez Czesława Niemena. Muzyczne wykonanie tego wiersza to oczywisty kontekst pisanej pracy. Innym nawiązaniem może być też postać Stanisława Wokulskiego, bohatera *Lalki* Bolesława Prusa. Podmiot liryczny nie widzi innych kobiet poza swoją wybranką, tak samo jak bohater pozytywistycznej powieści. Jeśli chodzi o tematykę wspomnień, przemijania, nieuniknione wydaje się sięgnięcie do filozofii. Można tu zaproponować np. przemyślenia Heraklita z Efezu i jego słynne *panta rei* – „wszystko płynie”.

Następnie maturzysta powinien zacząć interpretować wiersz Józefa Barana, nawiązując do poprzedniego utworu o tym samym tytule. Zauważyć powinien, że w obu utworach osobą mówiącą jest mężczyzna, na co wskazuje użycie czasowników w liczbie pojedynczej, rodzaju męskiego. Co prawda, w obu wierszach tematem jest wspomnienie, jednak u jednego autora jest to wspomnienie miłości, a u drugiego minionych lat młodości, dzieciństwa. Oba wiersze łączy motyw natury, otoczenia, który kojarzy się z konkretnym wspomnieniem, staje się bodźcem do przywołania go z głębi pamięci. W poprzednio opisywanym są to kwiaty – „mimozy”, tutaj – „mleczne obłoki płynące niebem”, ruiny („wpół zburzona chałupa”) oraz kury. W wierszu Juliana Tuwima była jedna płaszczyzna czasowa, a tutaj da się zaobserwować przenikanie, nachodzenie na siebie dorosłości i dzieciństwa, co obrazuje warstwa językowa. Warto dłużej przyjrzeć się jej, by zauważyć np. neologizm „cieplaszę” czy dostrzec różnicę pomiędzy wierszami – ten o mimozach jest regularny w przeciwieństwie do *Wspomnienia* Józefa Barana. Piszący powinien wskazać, że w obu występuje motyw przemijania. Jako dodatkowy kontekst można przywołać utwór Tadeusza Dąbrowskiego *** [*Zeskanowałem swoje zdjęcie...*]. Obraz po podkreśleniu kontrastu znika tak samo jak dziadek podmiotu lirycznego u Józefa Barana. Na koniec warto zauważyć, że ten wiersz kończy się elementem refleksyjnym.

W ramach zakończenia maturzysta mógłby zawrzeć wnioski podsumowujące ustalenia, jakich dokonał, pisząc pracę. Na przykład:

Wiersze mimo dzielącego je odstępu czasowego (dwudziestolecie międzywojenne oraz współczesność) poruszają ten sam motyw – wspomnień minionych dni. Co więcej, staje się on tytułem obu wierszy. Każdy z autorów jednak, sięgając po niego, opisuje co innego. Julian Tuwim przywo-

⁷ *Nawłoc pospolita (mimoza) – zastosowanie i właściwości lecznicze*, <https://twojogrodek.pl/Nawloc-pospolita-mimoza-zastosowanie-i-wlasciwosci-lecznicze> [30.08.2023].

luje szaleńczą, młodzieńczą miłość, ukochaną dziewczynę, Józef Baran dzieciństwo i postać zmarłego dziadka. Jeden wpada w melancholię dzięki mimozom, drugi zaś zachwycając się obłokami. Dodatkową różnicą jest fakt, że tylko dla jednego z podmiotów lirycznych wspomnienia stają się wyjściem do refleksji egzystencjalnych. Tuwim stawia na regularny, rymowany wiersz, który dzięki swojej rytmiczności doczekał się adaptacji muzycznej w wykonaniu Czesława Niemena, co przyniosło mu dodatkowy rozgłos. Osoba mówiąca w wierszu Józefa Barana natomiast zabiera czytelnika w podróż swoim chaotycznym strumieniem świadomości, między dwiema płaszczyznami czasowymi.

Praca porównawcza tekstów poetyckich wymaga od maturzystów erudycji, dzięki czemu jest praktyczną formą egzaminacyjną, która pozwala sprawdzić wiedzę z zakresu języka polskiego. Wielu dydaktyków, np. Wincenty Okoń, wymienia zasadę łączenia teorii z praktyką jako jedną z reguł uczenia się, ponieważ zapewnia ona trwałość, operatywność wiedzy, a także sprzyja rozwojowi samodzielności uczniów⁸. Zauważane przez piszącego środki językowe, stylistyczne nie są wylizczane „na sucho”, ale przytaczane wraz z funkcją, jaką pełnią. Także teza interpretacyjna ma uzasadnienie w tekście. W wyżej omawianym szkicu takiej pracy wykorzystane zostały konteksty literackie, kulturowe i filozoficzne, a do pełnego zrozumienia tekstu przydatna okazała się także wiedza przyrodnicza. To wystarczająco pokazuje, że aby zinterpretować dobrze wiersz, uczeń musi posiadać wiedzę nie tylko z zakresu językoznawstwa i literatury, ale również powinien umieć powiązać ją z innymi dziedzinami. Właśnie o taką „wiedźową siatkę wzajemnych zależności” chodziło Henrykowi Kurczabowi, który pragnął udoskonalić szkolną edukację.

II

Dlaczego więc w szkolnej praktyce pisemna interpretacja tekstów poetyckich często jest pomijana lub tłumaczona pobieżnie? Dowodzi tego badanie przeprowadzone na odległość, za pomocą formularza Microsoft Forms, specjalnie na potrzeby tego artykułu. Składało się ono z dziesięciu pytań. Przebadano 50 osób – absolwentów szkół średnich, którzy pisali maturę w formule 2015. Okazało się, że tylko 10% respondentów używało tej formy na swoim egzaminie. Powody, dla których inni się na to nie zdecydowali, pokrywały się. Najczęstszym z nich był brak przygotowania do pisania interpretacji, nierzadko brak zupełnej styczności z zasadami jej pisania. Przerażający był też fakt, że wśród maturzystów królował stereotyp jedynej poprawnej interpretacji, istnienia swoistego klucza do zrozumienia danego wiersza. Wiadomo przecież, że takowy nie istnieje. Zauważył to już Krzysztof Biedrzycki w artykule *Lęk przed interpretacją*⁹. Ile czytelników, tyle może być różnych interpretacji, ogranicza je tylko tekst. Być może aż tekst, ponie-

⁸ W. Okoń, *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Warszawa 2003.

⁹ K. Biedrzycki, *Lęk przed interpretacją [w:] Kompetencje nauczyciela polonisty we współczesnej szkole*, Warszawa 2019.

waż zdarzyły się odpowiedzi, w których absolwenci podkreślali, że czytanie poezji sprawia im trudność, a niektóre utwory są po prostu niezrozumiałe. Niewątpliwie dużą rolę odgrywa tu postać nauczyciela. Zdający nie czuli się dobrze przygotowani, by podjąć się tego zadania. Niektórzy wśród ankietowanych zaznaczyli, że to właśnie nauczyciel zniechęcił ich do wyrażania własnej opinii. A oto fragment takiej przerażającej (sic!) odpowiedzi:

Nauczyciele zniechęcali mnie do pisania interpretacji przez swoje metody nauczania, między innymi krytykowanie przemyśleń moich jak i kolegów z klasy (hmm rozumiem, całkiem ciekawe spojrzenie, JEDNAK... – coś sugerującego, że nasze myślenie jest błędne) lub mówieniem wprost, że interpretacja jest dla nas za trudna i lepiej żebyśmy się za nią nie brali, co spowodowało brak wiary w siebie, że mogę napisać interpretację dobrze.

Czy tak powinien zachować się nauczyciel? Czy szkoła nie powinna rozwijać i „dodawać skrzydeł”? Powinna. Jak ujęły to Aneta Lewińska i Ewa Rogowska-Cybulska: „Wprowadzając ucznia w świat kultury, nauczyciel nie może narzucać mu swojej wizji interpretacyjnej, ale powinien być przewodnikiem w świecie sztuki, której poznanie jest przecież procesem długotrwałym i uzależnionym od wielu czynników”¹⁰. Odpowiedź zaś na to, dlaczego tak się dzieje, znalazł kilka lat temu Jerzy Kaniewski. W artykule *Przeciw interpretacji? Szkolna lektura a wiedza literaturoznawcza*, trafnie zauważa, że:

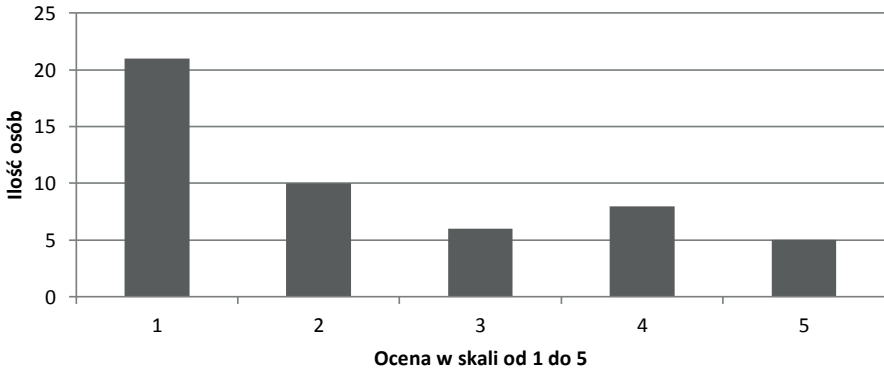
Szkoła ze swej natury chce przekazywać wiedzę bezdyskusyjną, prawomocną, a tęsknota za niekwestionowalnością okazuje się na tyle silna, że w jej obrębie każdemu z dyskursów – w tym również interpretacji – próbuje się nadać walor obiektywizmu. Dlatego też szuka odczytań powszechnie akceptowanych, prawomocnych, uprzywilejowując tym samym jedną interpretację, a boi się poprzestawać na aranżowaniu różnorodnych form czytania czy też na uznaniu za satysfakcjonujące odległych od wypowiedzi znawców uczniowskich konkretyzacji lub odczytań aktualizujących, to znaczących wykorzystujących posiadane przez ucznia w momencie lektury kompetencje kulturowe¹¹.

Straszenie interpretacją, o czym wspomniała jedna z osób w odpowiedzi na kolejne pytanie, również nie przemawia na korzyść polonistów. Dotyczyło ono oceny stopnia trudności interpretacji w stosunku do pisania popularnej rozprawki. Nie jest tajemnicą, że uczniowie byli bardziej obcy z pracą argumentacyjną, ponieważ ćwiczą ją już od gimnazjum. Mając to na uwadze, wyniki wcale nie były zaskakujące. Tylko 11 osób uznało, że interpretacja nie jest trudniejsza, jedna z nich stwierdziła nawet, że można ją napisać bez żadnej wiedzy. Absolwenci jako powód trudności znów wskazywali słabe przygotowanie czy nieznaną wymagalność wymagań dotyczących pisania interpretacji. Drugiej kwestii dotyczyło także następne pytanie. Poproszono o zaznaczenie, w skali od 1 do 5, stopnia ich znajomości. Wyniki, ze średnią oceną wynoszącą 2,32, zaprezentowano na poniższym wykresie.

¹⁰ A. Lewińska, E. Rogowska-Cybulska, *Uczeń wobec intertekstualności poezji (na przykładzie wiersza Janusza Stanisława Pasterba Sykstyńca)*, <https://czasopisma.bg.ug.edu.pl/index.php/JSR/article/view/531> [29.08.2023].

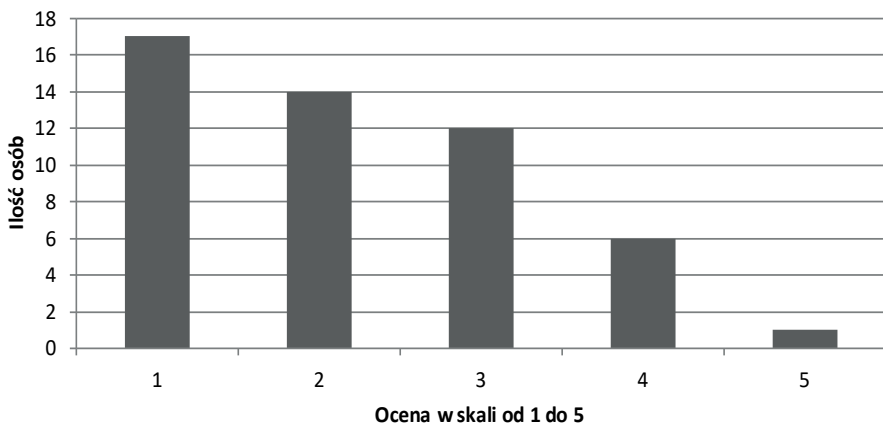
¹¹ J. Kaniewski, *Przeciw interpretacji? Szkolna lektura a wiedza literaturoznawcza* [w:] *Język – lektura – interpretacja w dydaktyce szkolnej*, red. E. Jaskółowa, M. Wójcik-Dudek, Katowice 2018.

W jakim stopniu były ci znane wymagania dotyczące pisania interpretacji jako pracy pisemnej na egzaminie maturalnym?

To tutaj znajduje się winowajca całego zamieszania. Przecież to właśnie brak znajomości technik interpretacji wpływa na decyzję o niewybieraniu interpretacji na maturze. Co do tego respondenci także nie mają wątpliwości. Na pytanie: „Czy brak znajomości techniki interpretacji wpływa na decyzję o unikaniu tego typu zadań na egzaminie maturalnym? Czy są inne powody, dla których ludzie niechętnie wybierają interpretację porównawczą na maturze z języka polskiego? Jeśli tak, jakie?“, aż 60% zgodziło się z postawioną w nim tezą. Innymi powodami było między innymi: *brak weny, lęk przed „trafieniem w klucz”, brak zainteresowania liryką. Brak obycia z tą formą pisemną* to również problem. Ilość czasu na lekcjach języka polskiego w szkole średniej, który został poświęcony nauce interpretowania wierszy została przez ankietowanych oceniona następująco:

Jak dużo czasu na lekcjach języka polskiego w szkole średniej było poświęcone nauce interpretowania wierszy?

Aż 37 osób spośród badanych oceniło tę ilość negatywnie, kiedy poproszono ich o to w kolejnym pytaniu. Być może właśnie dlatego maturzyści postrzegają interpretację jako zadanie wymagające większego wysiłku umysłowego niż pozostałe. Zdecydowanych zwolenników takiego twierdzenia znalazło się aż 25, chociaż niektórzy uważają, że nie byłaby ona taka straszna, gdyby byli z nią bardziej obyci. Jak wykazały badania, interpretacja tekstów literackich sama w sobie jest dla 54% respondentów czymś normalnym, powszednim. Chodzi tutaj o doszukiwanie się sensów w liryce, np. w piosenkach na użytek własny. Zapytani, czy jest to dla nich interesujące, odpowiadali m.in.:

Tak, interpretacja sprawia, że tekst nabiera indywidualnego znaczenia dla czytelnika.

Tak, ponieważ odciąga mnie to od problemów, piękne jest to, że ten sam tekst może być interpretowany na różne sposoby.

Jest to dla mnie interesujące, gdy nie czuję ograniczeń interpretacji i na siłę dostosowywania sposobu myślenia do już utartego schematu. Mogę wówczas stworzyć nowy, ciekawszy dla mnie obraz niż ten już podpięty pod klucz.

Uważam, że analiza wybranego przez siebie wiersza czy też tekstu piosenki może być interesująca. Ukazanie przez autora zarówno w sposób metaforyczny, jak i dosłowny swoich odczuć może przeżyć może wprowadzić nas w refleksje nad różnymi tematami, które poeta przedstawia.

Te badania utwierdzają w przekonaniu, że tworzenie „wiedzowej siatki wzajemnych zależności” jest potrzebne w edukacji i może być ciekawą formą aktywności na lekcji. Niestety poprzez nieodpowiednie podejście nauczycieli do nauki tej umiejętności, często lekceważące, zabijana jest w uczniach kreatywność, wyobraźnia, umiejętność pokonywania schematów. Powielany jest mit „jednej jedynej poprawnej interpretacji”, interpretowania „pod klucz”. Być może jest to wina także przeciążonego systemu, braku czasu na te zagadnienia podczas roku szkolnego. A może i podręczników, w których, jak zauważyła Maria Romanowska, rzadko kiedy można zobaczyć zaproponowane ćwiczenia kształtujące tę umiejętność bądź wzory gotowych prac¹². Niestety, przez cztery lata od publikacji artykułu Krzysztofa Biedrzyckiego¹³, który również zauważył, że interpretacja jest problematyczna, jednak niekoniecznie z winy uczniów, nic się nie zmieniło. Reforma przyniosła jedynie „pozbycie się tego zbędnego, pobudzającego kreatywność i własne myślenie balastu” – wycofanie tej formy pisemnej z egzaminu maturalnego.

Bibliografia

Baran J., *Wspomnienie [w:] tegoż, Majowe zakłęcie*, Kraków 1997.

Biedrzycki K., *Lęk przed interpretacją [w:] Kompetencje nauczyciela polonisty we współczesnej szkole*, Warszawa 2019.

¹² M. Romanowska, *Interpretacja na egzaminie maturalnym – oczekiwania i problemy [w:] Edukacja polonistyczna jako zobowiązanie. Powszechność i elitarność polonistyki*, t. 2, red. E. Jaskółowa, D. Krzyżyk, B. Niesporek-Szamburska, M. Wójcik-Dudek, Katowice 2016.

¹³ K. Biedrzycki, *Lęk przed interpretacją [w:] Kompetencje nauczyciela polonisty we współczesnej szkole*, Warszawa 2019.

- Centralna Komisja Egzaminacyjna, *Interpretacja porównawcza*, https://www.youtube.com/watch?v=_56y_Xq_DAc [29.08.2023].
- Hejda D., Mazur E., *Z teorii i praktyki nauczania integrującego* [w:] *Problemy integracji i zagadnienia aksjologiczne w edukacji polonistycznej*, Rzeszów 2012.
- Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Informatory/2015/Język-polski.pdf [16.04.2023].
- Integracja* [w:] *Słownik języka polskiego*, red. W. Doroszewski, <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/integracja;5434983.html> [29.08.2023].
- Kaniewski J., *Przeciw interpretacji? Szkolna lektura a wiedza literaturoznawcza* [w:] *Język – lektura – interpretacja w dydaktyce szkolnej*, red. E. Jaskółowa, M. Wójcik-Dudek, Katowice 2018.
- Kurczab H., *Teoria nauczania integrującego w praktyce polonistycznej* [w:] *Wybrane zagadnienia edukacji polonistycznej*, Rzeszów 2002.
- Lewińska A., Rogowska-Cybulska E., *Uczeń wobec intertekstualności poezji (na przykładzie wiersza Janusza Stanisława Pasierba Sykstyna)*, <https://czasopisma.bg.ug.edu.pl/index.php/JSR/article/view/531> [29.08.2023].
- Nawłoc pospolita (mimoza) – zastosowanie i właściwości lecznicze*, <https://twojogrodek.pl/Nawloc-pospolita-mimoza-zastosowanie-i-wlasciwosci-lecznicze> [30.08.2023]
- Okoń W., *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Warszawa 2003.
- Romanowska M., *Interpretacja na egzaminie maturalnym — oczekiwania i problemy* [w:] *Edukacja polonistyczna jako zobowiązanie. Powszechność i elitarność polonistyki*, t. 2, red. E. Jaskółowa, D. Krzyżyk, B. Niesporek-Szamburska, M. Wójcik-Dudek, Katowice 2016.
- Sławiński J., *O problemach „sztuki interpretacji”* [w:] tegoż, *Miejsce interpretacji*, Gdańsk 2006.
- Tuwiłm J., *Wspomnienie* [w:] tegoż, *Wiersze zebrane*, t. I, oprac. A. Kowalczykowa, Warszawa 1971.

“Knowledge interdependence grid” – a nightmare for teachers or students?

Abstract

The article demonstrates the presence of interdisciplinary integration within the Polish language, in accordance with the theory proposed by Prof. Henryk Kurczab, specifically in the context of writing high school graduation essays. It has been proven within the article that in order to deepen the interpretation of a given text, the application of interpretive contexts is necessary. As an example, a comparative interpretation sketch of the poems “Wspomnienie” (“Memory”) by Julian Tuwiłm and Józef Baran, both bearing the same title, has been presented. This sketch was composed in accordance with the high school graduation requirements in effect since 2015 (referred to as the “old formula”). The sketch utilizes literary, cultural, philosophical, and natural knowledge contexts, leading to the formation of a “knowledge-based network of mutual dependencies.” This approach elucidates the phenomenon of integrating texts and contexts within the interpretation of poetic texts, as well as in comparative analysis. Additionally, research was conducted among high school graduates who had taken the graduation exams under the “old formula.” Among the various aspects investigated were the graduates’ willingness to choose interpretation and the factors influencing their decision. Respondents were also queried about their interest in interpreting texts for personal use.

Keywords: interpretation, matura exam 2015, intrasubject integration, interdisciplinary integration.

Zuzanna Salawa, studentka trzeciego roku filologii polskiej, specjalności nauczycielskiej, na Uniwersytecie Rzeszowskim. Analiza i interpretacja, zwłaszcza wierszy, stanowi jedno z jej głównych naukowych zainteresowań. Sama także w wolnych chwilach pisze swoje utwory. W przyszłości, podczas pracy zawodowej, chciałaby zarażać młodych ludzi pasją i zamiłowaniem do poezji.